

УДК 130.2

О. П. Антіпова

ЛІНГВОКУЛЬТУРНИЙ ВИМІР ФІЛОСОФІЇ КОСМІЗМУ

Національна академія внутрішніх справ, antipova.olga777@gmail.com; ORCID: 0000-0003-4098-3673

Анотація. Статтю присвячено дослідженню специфіки ключового засобу, що наділяє світоглядні засади філософії космізму своєрідною універсальністю, здатністю виявляти свій потенціал у контексті глобалізаційних перетворень, – лінгвокультурного простору. Встановлено високий потенціал ідей космізму, котрі спроможні модернізувати традиційну стратегію розвитку, а отже, протистояти цивілізаційній кризі. Констатовано, що передумовою становлення глобального образу світу є трансформація світоглядних настанов, системи її засобів смислотворювальних процесів. З'ясовано, що зазначені процеси супроводжуються становленням принципово нового типу мовця – особистості космічно-планетарного типу як цілісного та творчого суб'єкта культури.

Ключові слова: філософія космізму; лінгвокультурний вимір; глобалізація; мислення; світогляд; діалог.

Вступ

Культурно-історичні процеси межі XX-XXI століть знаменували початок нового етапу – глобалізації. Триває становлення загальносвітових економічних, політичних і культурних систем, світового ринку капіталів, функціонування нової техногенної реальності та формування планетарного інформаційного простору. Зазначені процеси супроводжуються низкою проблем, які також набули статусу глобальних. Це вимагає максимальної концентрації інтелектуальних і матеріальних можливостей суспільства для пошуку адекватної відповіді новим викликам, зокрема шляхом розгляду цих питань кризь призму ідей загальнопланетарного розвитку, пошуку нових світоглядних засад.

На зміну попередній епосі, що ґрунтувалася на ідеях і принципах суворого раціоналістичного підходу до пояснення Універсуму з наголосом на дискретності його складових, приходить епоха, яка тяжіє до розгляду Всесвіту як єдиного живого організму, котрий усвідомлюється як відкрита нерівноважна термодинамічна система з не завжди передбачуваними особливостями функціонування та напрямками розвитку. Свідомості сучасників притаманна компліментарність раціональних та ірраціональних, вербалізованих і невербалізованих засобів пізнання світу, вироблених у різноманітних сферах духовної культури – науці, міфології, мистецтві, релігії, паранауці тощо (Drotianko, 2000).

Така суперечливість, строкатість і неоднозначність культурної матриці зумовлює потребу в переосмисленні наявної ситуації, здійснення філософської рефлексії досягнень і перспектив людства, пошуку найбільш ефективної стратегії розвитку, оптимального способу концептуалізації ключових категорій дійсності. Зазначене спонукає звернутися до вивчення засад парадигми філософії космізму, основні ідеї якої спроможні модернізувати традиційну стратегію розвитку, а отже, протистояти цивілізаційній кризі. Водночас нагальністю дослідження вирізняється саме лінгвокультурний аспект проблематики, адже, по-перше, розширення обсягу мисленого як атрибут глобалізації закономірно передбачає розширення обсягу мовленого; по-друге, мова нині усвідомлюється, передусім, як засіб налагодження міжцивілізаційного діалогу, здатного виробити прийнятну для всіх платформу співіснування; по-третє, намагання людини осягнути Універсум, власне, можуть бути реалізовані лише в лінгвокультурній площині.

Результати

Феномен космізму наскрізною ниткою проходить через усю світову культуру, засвідчуючи прагнення до духовного поступу цивілізації. Так, намагання описати Універсум, висловити власне ставлення до нього та осмислити своє місце у Всесвіті супроводжували людину ще з часів Античності. Зазначені ідеї набували вигляду сукупності уявлень про картину світу, буття людини в ньому та їх єдності, взаємозв'язку мікрокосму – людини та макрокосму – природи, зрештою оформившись як самостійні унікальні наукові концепції.

Духовний, науковий і творчий потенціал космістів сягнув свого апогею наприкінці XIX – початку XX століття, передусім, у напрацюваннях російських теоретиків. Плеяда науковців представлена іменами вчених природничо-наукового (К. Ціолковський, Д. Чижевський, В. Вернадський, М. Холодний та ін.) та релігійно-філософського (В. Соловйов, С. Булгаков, П. Флоренський, О. Горський та ін.) напрямів, у тому числі з-поміж європейської наукової спільноти (А. Бергсон, Т. де Шарден). На затребуваність переосмислення ідей космістів вказують наукові здобутки сучасних вітчизняних філософів, серед яких О. Базалук, Ф. Бацевич, Л. Дротянко, С. Кримський, В. Онопрієнко, М. Садовий, Є. Сластенко, С. Ягодзінський.

Попри те, що ідеї космістів нерідко сприймалися як такі, що випереджали час, їм вдалося визначити закономірності космопланетарного розвитку, зокрема встановити динамічність, єдність і взаємозалежність усіх складових антропосоціоприродної системи. Їхні ідеї виявилися досить затребуваними та проєктивними, зокрема слугували важливим чинником становлення глобального світогляду наступних поколінь. Водночас на сьогодні постала потреба в осмисленні специфіки ключового засобу, що наділяє світоглядні засади філософії космізму своєрідною універсальністю, здатністю виявляти свій потенціал у контексті глобалізаційних перетворень, – лінгвокультурного простору.

Особливо цінними в контексті тематики дослідження виявилися висновки сучасних дослідників щодо антропологічного виміру становлення цілісного бачення світу на основі конкретно-наукових знань про Всесвіт (Drotianko, Sadovoj, 2007); парадигми цивілізаційного розвитку та формування суспільної свідомості, зокрема

внутрішньої картини світу суб'єкта через повідомлення йому деякої інформації про світ чи оцінку цього світу (Orhova, 2013). Результати цих досліджень дають змогу наблизитися до осягнення специфіки смислоутворювальних процесів як закономірного вияву адаптації до змін загальнопланетарного характеру. Водночас розроблення філософських проблем космології в контексті ролі людини як планетоутворювальної сили, тобто представника космічної ери, діяльність якого суттєво прискорює всі еволюційні процеси в біосфері (Yahodzynskyi, 2007; Slastenka, Yahodzynskyi, 2015), уможлиблює осмислення антропологічного виміру лінгвокультурної складової філософії космізму, формування висновку про становлення принципово нового типу мовця – особистості космічно-планетарного типу як творчого суб'єкта культури.

Мета і завдання

Публікація має на меті висвітлення лінгвокультурного виміру філософії космізму, що передбачає виконання низки завдань: дослідження специфіки смислоутворювальних процесів як закономірного вияву адаптації їх до змін загальнопланетарного характеру; виявлення специфіки філософування як детермінанти особливого стилю мислення, що пов'язаний із вивченням принципів упорядкованості планетарного інформаційного простору; встановлення ролі особистості в сучасних лінгвокультурних практиках крізь призму ідей космізму.

Методологія дослідження

Найбільш оптимальними складовими методологічного інструментарію з вивчення лінгвокультурних засад філософії космізму слід вважати соціокультурний підхід, методологічні принципи системності й доповняльності, а також метод культурно-семантичного аналізу.

Обговорення

Передумовою становлення глобального образу світу є трансформація світоглядних настанов, системи і засобів смислоутворювальних процесів, концептуалізації дійсності, зокрема адаптація їх до змін загальнопланетарного характеру. З цим безпосередньо пов'язана одна з глобальних проблем. Так, науковці закономірно констатують, що соціокультурний простір нині означений кризою цінностей і смислів. Сучасний світ занурений у тимчасовий, ігровий, цьогочасний простір, що змушує швидко реагувати на радикальні зміни. Постає потреба в пошуку нових смислів, зокрема адаптації засобів філософування як каналу трансляції та продукування цих смислів.

За таких умов особливого статусу набуває феномен філософування як найважливіший шлях подолання кризи, адже філософське слово детермінує особливий стиль мислення – філософський, що пов'язаний із питаннями способів побудови теорій та вивченням принципів упорядкованості засобів вираження знань, здійснення філософської рефлексії. З огляду на це, затребуваним стають ключові засади й специфіка мислення космістів, яке означене «своєрідним паралелізмом – внутрішнім злиттям духовних і наукових знань, поєднанням релігійного та раціонального світоглядів»

(Onopriienko, 2009), тобто потенційно здатне виявляти високий ступінь адаптивності, подолати наявну «розірваність між мистецтвом, релігією та наукою, а також усунути породжене цією розірваністю все те негативне, що вело до їхнього неправильного розвитку» (Drotianko, 2000). Утверджуючи сьогодні нове мислення як поведінково-ментальну мотиваційну парадигму, сучасна людина повинна формувати ясне, неупереджене, сміливе, творче мислення, гнучкий сумнів, вдумливість, критичність. Саме це дасть змогу утвердити новий космічний світогляд, що передбачає синтез наукового, культурного, релігійного досвіду людства.

Завдання лінгвокультурних практик тепер полягає у віднайденні універсалій, здатних найбільш оптимально представити широкую палітру концептів і дискурсів, наблизитися до так званої метамови. За цих умов слово, власне, стає космічним явищем. Так, ще С. Булгаков у притаманній йому афористичній формі виголосив своєрідний гімн слову як космічному явищу: «Слова продукуються з усією повнотою космічної сили, вимовлене слово звучить у всьому світі, оскільки логос – це вселенський зв'язок, і все виявляє себе в усьому» (Bulgakov, 2014). Ґрунтуючись на позиції вседності, філософ називає слово одночасно людським і космічним явищем, оскільки «слово так, як воно існує, є дивовижним поєднанням космічного слова самих речей і людського слова, сказаного про них, причому так, що те й інше поєднані в нерозривне ціле» (Bulgakov, 2014).

Аналогічного висновку доходить і С. Кримський у праці «Під сигнатурою Софії», де він стверджує: «Виявилось, що синтаксичні структури мають універсальну онтологію... Всезагального поширення набув алгоритм пошуку слів у кінченому лабіринті. Він виявився загальним як для алгебраїчної теорії розпізнавання образів, так і для розшифровки кодів генетичної інформації. Теорія генетичної інформації довела тотожність синтаксичних структур природних мов структурам мови для спадкоємності всіх форм життя» (Krymskyi, 2008).

На космічній суті слова наголошує також Ф. Бацевич: «Слово – це світ, оскільки це він себе мислить і висловлює, однак світ не є словом; точніше, не є лише словом, адже має буття ще й металогічне, безсловесне. Слово космічне за своєю суттю, оскільки належить не лише свідомості, де воно спалахує, а й буттю» (Batsevych, 2009). У такий спосіб саме в слові космос промовляє, утілює свої ідеї, розкриває себе. Теоретик слушно зауважує: «Слово – це ідеяція космосу. Але космічний смисл, або ідея, ніколи не залишається голою, вона прикривається оболонкою, і ця оболонка є словом» (Batsevych, 2009).

Розширення обсягу мисленого закономірно передбачає розширення обсягу мовленого як запоруку становлення глобального інформаційного простору. Це, на думку М. Маклюєна, зумовлює «розширення людини в мову й мовлення», що дає змогу інтелекту відсторонитися від значно ширшої реальності (космічного несвідомого). Мова не лише «розширює людину в просторі», а й розділяє її можливості, надає змогу переходити від одного

об'єкта до іншого значно швидше й легше, хоча й дедалі з меншою зацікавленістю та «зануреністю» (McLuhan, 1964). Так, без мови інтелект людини залишився б цілковито зануреним в об'єкти своєї уваги. Створена мовою свідомість руйнує та віддаляє блаженство єднання в колективному безсвідомому (Potarenko, 2015). Наголошуючи на послабленні інтуїції під впливом «технічного розширення свідомості» (а це і є сутністю мовлення), М. Маклюєн висуває припущення: можливо, мова, володіючи колосальною здатністю розділяти й відділяти, і була тією «Вавілонською вежею», за допомогою якої люди сподівалися досягнути вищих сфер. Водночас учений спрогнозував наступний еволюційний крок людської цивілізації – «відхід від мови» й повернення до спільної космічної свідомості, до стану безмовності, здатного дарувати нам спільну гармонію й мир (McLuhan, 1964).

Соціокультурна детермінованість стосується не лише окремих теоретичних узагальнень, а й культурно-світоглядної свідомості загалом, зокрема в тій її частині, що пов'язана з уявленнями про порядок і хаос як такі. Сучасні ідеї космізму, безперечно, тим чи іншим чином визначають головний предмет своїх теоретичних міркувань – Космос. Проте не слід забувати про «антропні» витoki цього терміна.

Категорія «Космос» від самого початку мала людиновимірне значення, яке було співвідносним з найвищими позитивними світоглядними цінностями людини. Слушними є висновки сучасних мислителів стосовно того, що «людина – це світова арена, мікрокосм, оскільки в ній і через неї звучить світ, тому слово антропокосмічне...» (Batsevych, 2009).

У філософії космізму людина – це мікрокосм, що містить цілий всесвіт. Вона вже не піщинка, адже покликана плекати цей світ, творити його, відповідати за нього. Якщо раніше людина (після відкриття Всесвіту) тривалий час усвідомлювалася як спостерігач і поприщем її творчості була лише Земля, то в межах ідей космістів вона примножує красу світу, упорядковує його хаотичність, винаходить все нові й нові засоби опису й концептуального оформлення цього розмаїття. Отже, людина – діюча, любляча (а любов породжує відповідальність). Ідеться про еволюцію людини від спостерігача до володаря світу, а також про її неоднозначну сутність. Загальновідомим є вислів Г. Державіна, який, намагаючись осмислити місце людини у Всесвіті, доходить висновку: «Я цар, я раб, я хробак, я Бог!». У цих словах декларативно проголошено те, що згодом іменуватимуть парадоксом людини. Цей парадокс полягає в тому, що людина як істота наділена розумом, почуттями, ідеалами, здатністю до творчості, потенційно безкінечна (у своїй діяльності, активності, творчому покликанні). Водночас фізично людина – істота далеко не досконала, вона підлягає фізичному впливу, переживає смертність. Це зумовлює розрив між фізичним і духовним світом людини.

З огляду на це, людина, тобто мовець, усвідомлюється як активний суб'єкт, долучений до формування цілісного теоретичного бачення закономірностей і перспектив розвитку соціуму, покликаний плекати цей світ. Досліджуючи підвалини

концептуальної картини світу, П. Флоренський зауважує: «Світ, образ Софії, є Матір'ю, Нареченою та Дружиною образу Христового – Людини, що на нього схожа та очікує від нього на турботу, ласку й сповнення духом. Людині-чоловікові належить любити Світ-дружину, бути з нею в єдності, доглядати за нею, управляти нею, вести її до просвітлення та одухотворення, спрямовуючи її стихійну міць та хаотичні поривання в русло творчості, щоб з'явився у творінні її початковий космос» (Florenskii, 1990). Філософ говорить про стосунки людини і світу, за яких двоє стають єдиним, тобто в такій метафоричній формі він визначає світ і власне Всесвіт як рівну нам і як підґрунтя відповідальності та любові, уваги й турботи (адже в шлюбі обоє зростають).

Отже, у межах так званого антропокосмізму людина є не центром всесвіту, а лише однією з його органічних складових. За такого підходу місце мовця істотно змінюється – він уже не вінець природи, її господар, а посередник, єднальна ланка в процесі гармонізації природно-космічних циклів, а отже, співучасника продукування слова.

Заперечення людинобуттєвої «пустотності», пасивності пропагував також С. Кримський. Так, досягнення вищої цілі духовної еволюції – це «виникнення людини, яка реалізувала своє «Я» і дух усередині себе самої, увійшла в космічну свідомість та об'єдналася з вічним. Вона стала безсмертною та досконалою, і хоча вона визнає ще життя та дію, поводитьсь, керуючись внутрішньою духовною силою». Як бачимо, намагання людиною осмислити себе в Універсумі, виявити свою творчу активність передбачає тяжіння до категорії вічності, до того, що «причетне до найвищого буття, тобто не просто не підвладне «косі часу» (смерті), а утверджує життя в його вічному оновленні (Krymskyi, 2008). Адже вічність (надпросторовість) – «животворча космічна сила, яка породжує та притягує до себе духовно мислячу людину. Особистість у всіх духовно важливих для неї подіях: творчій діяльності, своєму роді, нації. Для творчої особистості справа, якій вона присвятила життя, набагато важливіша, ніж усі мирські блага, а іноді – власне життя» (Andreeva, 2004). З огляду на зазначене, цілком закономірними є аргументи сучасників стосовно того, що метою людського існування в космічній філософії є, передусім, освоєння духовних засад дійсності як основоположних підвалин лінгвокультурного простору.

З позицій космізму, духовність не є інтелектуальністю, ідеалізмом, чистою мораллю чи аскетизмом; це також не релігійність і не пристрасний емоційний рух, піднесення духу. Сучасні філософи зауважують, що це навіть не сукупність цих речей. За своєю суттю вона є пробудженням внутрішньої дійсності людини, її душі – внутрішнє прагнення пізнати, відчутти й ототожнювати себе з нею, увійти в контакт із вищою реальністю, іманентною в Космосі та поза Космосом, а також у людській істоті. Це дає змогу перетворити всю свою сутність, стаючи новою істотою, новою особистістю, новою природою. Вищим відображенням цієї духовної зміни є повне звільнення душі, розуму, серця, дій людини і трансформація їх у космічну

реальність. Отже, духовна еволюція знаходить свій шлях і зводить вершини людської природи (Опорієнко, 2009).

Останніми роками теоретики дедалі частіше наполягають на формуванні особистості планетарно-космічного типу. Зокрема, О. Базалук ставить низку завдань, які полягають у: 1) формуванні в кожного планетарно-космічного світогляду, який поєднує стратегічне та теоретичне мислення, знання основних процесів та явищ, що відбуваються в межах Землі та космосу; 2) формуванні гармонійної особистості людини розумово розвиненої, духовно багатой, фізично досконалої, діяльність якої спрямована на благо розвитку суспільства як у масштабах Землі, так і в масштабах Космосу. Така особистість – це відповідальна, творча людина, яка, з одного боку, з повагою ставиться до багатоманітності культур, систем поглядів, толерантно сприймає діалог культур, а з іншого – у своїй діяльності враховує стратегічну мету філософії освіти, покликану згуртувати цивілізацію (Bazaluk, 2011).

Отже, зазначені процеси супроводжуються становленням принципово нового типу мовця – особистості космічно-планетарного типу як цілісного і творчого суб'єкта культури. Ідеї космізму містять у собі універсально-культурний компонент, пов'язаний, передусім, із домінуванням культурної універсальності життя та кодифікацією її більшою мірою інформаційним світоглядним кодом. Останній визначають інтерактивність і полілог комунікації в глобальному масштабі, пов'язані із сутнісними трансформаціями медіакультури. Річ у тому, що сучасні дискурсивні практики розгортаються в так званій медіакартині світу, яку вважають системою знань, інтерпретацій та ціннісних орієнтацій людини про світ, що має дуальний характер, існує у формі медіатекстів і формується у результаті безперервної інформаційної діяльності людини завдяки моделюючому потенціалу людського мислення, мови та медіа. Медіаконунікація загалом поглинула людину, повідомлення стає значущим за умови його «вписування» в загальний медіаконтекст, затребуваним – за умови доцільності для медіасистеми загалом.

Це пов'язано, передусім, з ключовою ознакою медіапростору – зближенням побутового та буттєвого дискурсів. Причиною такої ситуації слід вважати також те, що в умовах медіапростору помітно посилюється інтерес до гуманітарного дискурсу, який раніше видавався надто неінформативним і неконкретизованим, поетичним та метафоризованим, емоційно наповненим. Дотримання канонів філософського тексту ніколи не були прописаними явно, але від цього не втрачали значущості, адже давали змогу з першого погляду ідентифікувати приналежність тексту до тієї чи іншої традиції філософування. За цих умов лінгвокультурний простір означений розмиванням дискурсивних меж, що відбувається буквально на очах.

Сучасна світова культура – це розмаїття та полілог культур. Космічна філософія стверджує необхідну взаємодію культур і визначає її як взаємопроникнення. Кінцевим моментом цього про-

цесу має стати нова загальнолюдська культура, заснована на гармонії різних соціально-історичних та духовних традицій. Водночас суперечливість і нерідко непередбачуваність процесів глобалізаційних перетворень зумовлюють ситуацію, за якої замість діалогу спостерігається посилення конфронтації. Так, перед особистістю нового, космічно-планетарного, типу як суб'єктом лінгвокультурного простору постає завдання щодо налагодження компромісного міжцивілізаційного діалогу, з яким пов'язані перспективи узгодження інтересів і можливостей різних цивілізаційних утворень. Саме діалог повинен виробити платформу співіснування, яка була б прийнятною для всіх і спираючись на яку можна було б розв'язати глобальні проблеми людства та забезпечити його дальший поступальний розвиток.

На думку дослідників сучасної культури, цьому діалогу сприяє так званий дискурс людської мобільності, у тому числі віртуальної, створення нового діапазону міжкультурної взаємодії. Учені констатують наявність транскультуралізму, який не обмежується двома культурами, оберненими одна до іншої. Це більш глибокий процес за участі принаймні двох (а нерідко – трьох і більше) культур, які беруть участь у діалозі, у межах якого відбувається усвідомлення, розуміння і постійна переоцінка особистості. Кінцева мета полягає в тому, щоб перетворити ідентичність один одного на більш тривалі, інколи досить складні перемовини щодо проблеми інакшості (Dagnino, 2013).

Обов'язковою нормою побудови світоглядної картини світу в мультикультурному суспільстві постає толерантність. Ідеться про необхідність урахування своєрідності мовної поведінки, правил спілкування, звичаїв і ритуалів певного регіону чи соціуму. У межах спілкування з носіями інших культур нині як ніколи важливим є врахування їхніх філософських, релігійних, політичних переконань, що зумовлює виникнення феномену мультілінгвізму в усіх дискурсивних практиках як невід'ємного атрибуту сучасного лінгвокультурного простору.

Висновки

Отже, передумовою становлення глобального образу світу є трансформація світоглядних настанов, системи і засобів смислоутворювальних процесів як ключових засад лінгвокультурного простору. Цьому сприяє специфіка мислення космістів, здатного виявляти високий ступінь адаптивності, зокрема в умовах співіснування різних типів дискурсивних практик, полілогу комунікації та інтерактивності. Зазначені процеси супроводжуються становленням принципово нового типу мовця – особистості космічно-планетарного типу як цілісного і творчого суб'єкта культури.

Список літератури

1. Dagnino A. Global Mobility, Transcultural Literature, and Multiple Modes of Modernity / A. Dagnino // *Transcultural Studies*. – 2013. – № 2. doi: 10.11588/ts.2013.2.9940.
2. McLuhan M. *Understanding Media: the Extensions of Man*. Canada / M. McLuhan. – N.Y.: McGraw Hill, 1964. – 318 p. doi: <https://doi.org/10.17192/ep2002.1.2360>.
3. Базалук О. О. Образ людини майбутнього / О. О. Базалук. – Київ: Кондор, 2011. – Т. 1. – 328 с.

4. Бацевич Ф. Духовна синергетика рідної мови / Ф. Бацевич. – Київ : Академія, 2009. – 192 с.
5. Булгаков С. Філософія імени / С. Булгаков. – М. : Директ-Медиа, 2014. – 247 с.
6. Дротянко Л. Г. Космос как философская и физико-математическая проблема / Л. Г. Дротянко, Н. И. Садовой // Вісник національного авіаційного університету. – 2007. – № 1. – С. 16–20. (Серія «Філософія. Культурологія»).
7. Дротянко Л. Г. Український контекст філософії космізму [Електронний ресурс] / Л. Г. Дротянко // Універсальні виміри української культури. – 2000. – Режим доступу: <http://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Sci/Culturology/uvuk/Cosmos.html>.
8. Кримський С. Під сигнатурою Софії / С. Кримський. – Київ : Києво-Могилян. акад., 2008. – 109 с.
9. Онопрієнко В. І. Космічна спрямованість та цільність етики і естетики й аксіології космізму / В. І. Онопрієнко // Світогляд. – 2009. – № 1. – С. 6–9.
10. Ороховська Л. А. Роль ідей космізму для сучасної медіакультури / Л. А. Ороховська // Вісник національного авіаційного університету. 2013. – № 2. – С. 51–55. (Серія «Філософія. Культурологія»).
11. Сластенко Е. Ф. Формирование космической личности: истоки и перспективы / Е. Ф. Сластенко, С. Н. Ягодзинский // Авіа-2015 : матеріали XII Міжнар. наук.-техн. конф. (28–29 квіт. 2015 р.). – Київ : НАУ, 2015. – С. 38–49.
12. Українська лінгвокультурологія / О. І. Потепенко, Я. О. Потепенко, Л. П. Кожуховська та ін.; за заг. ред. О. І. Потепенка. – Київ : Міленіум, 2015. – 350 с.
13. Флоренський П. А. Собрание сочинение : в 2 т. / П. А. Флоренский. – М. : Правда, 1990. – Т. 1 : Столп и утверждение истины. – 496 с.
14. Энциклопедия: символы, знаки, эмблемы / В. Андреева, В. Куклев, А. Ровнер. – М. : Астрель, 2004. – 556 с.
15. Ягодзинский С. Н. Вернадский В. И. про наукову думку як планетарне явище / С. Н. Ягодзинский // Вісник Національного авіаційного університету. – 2007. – № 1. – С. 157–162. (Серія «Філософія. Культурологія»).

References

1. Dagnino, A. (2013). Global Mobility, Transcultural Literature, and Multiple Modes of Modernity. *Transcultural Studies*, 2. doi: 10.11588/ts.2013.2.9940.
2. McLuhan, M. (1964). *Understanding Media: the Extensions of Man*. Canada. N.Y.: McGraw Hill. doi: <https://doi.org/10.17192/ep2002.1.2360>.

О. П. Антипова

ЛИНГВОКУЛЬТУРНОЕ ИЗМЕРЕНИЯ ФИЛОСОФИИ КОСМИЗМА

Статья посвящена изучению специфики ключевого средства, наделяющего мировоззренческие основы философии космизма своеобразной универсальностью, способностью проявлять свой потенциал в контексте глобализационных преобразований, – лингвокультурного пространства. Установлен высокий потенциал идей космизма, которые способны модернизировать традиционную стратегию развития, а следовательно, противостоять цивилизационному кризису. Констатировано, что предпосылкой становления глобального образа мира является трансформация мировоззренческих установок, системы и средств смыслообразующих процессов. Установлено, что указанные процессы сопровождаются становлением принципиально нового типа говорящего – личности космически-планетарного типа как целостного и творческого субъекта культуры.

Ключевые слова: философия космизма; лингвокультурное измерение; глобализация; мышления; мировоззрение; диалог.

O. Antipova

LINGUOCULTURAL DIMENSION OF THE PHILOSOPHY OF COSMISM

Introduction. The article is devoted to research of the key means specificity, which gives the ideological foundations of the cosmic philosophy a peculiar universality, the ability to express their potential in the context of globalization transformations, the linguocultural space. **Aim and tasks:** the publication aims are to highlight the linguistic and cosmic philosophy cultural dimension, which implies a number of tasks implementation, such as: to research of the specificity of the thinking processes as a natural manifestation of their adaptation to changes of the planetary nature; revealing the philosophizing specifics as special style determinants of thinking associated with the principles researching of the planetary information space ordering; determining the personality role in the linguistic and cultural practices of comprehension of the Universe. **Research methods:** the methodological tools consist of the sociocultural approach, methodological principles of systemacity and completeness, as well as the method of cultural-semantic analysis. **Research results.** Under the research a cosmic ideas high potential are established, which are capable the traditional strategy of development modernizing, and, therefore, confronting the civilization crisis. Under these conditions, the linguocultural aspect take on particular importance, as indicated by several factors. Firstly, the scope expansion of thought as a globalization attribute of naturally implies the volume expansion of the speech. Secondly, nowadays the language primarily is perceived as a means of establishing an inter-civilization dialogue capable of developing an acceptable platform for coexistence for all. Thirdly, the person attempt to comprehend the Universum, in fact, only in the linguistic-cultural plane can be realized. **Discussion.** Following the ideas of cosmists analysis through the linguistic-cultural component prism results that broadly complement the conceptual gains of researchers in the context of present globalization transformations are obtained. **Conclusion.** The precondition for the world global image formation is the philosophical guides transformation, systems and means of sensory-forming processes is proved. This is facilitated by the cosmists thinking specifics, which can show a high adaptability degree. These processes by the formation of a fundamentally new type of a speaker are accompanied – the cosmic-planetary type personality as a holistic and creative subject of culture.

Keywords: philosophy of cosmism; linguocultural dimension; globalization; thinking; worldview; dialogue.

3. Bazaluk, O. O. (2011). *Obraz liudyny maibutnoho* [The image of the future of man]. (Vols. 1). Kyiv: Kondor [in Ukrainian].

4. Batsveych, F. (2009). *Dukhovna synerhetyka ridnoi movy* [Spiritual synergy of native language]. Kyiv: Akademia [in Ukrainian].

5. Bulgakov, S. (2014). *Filosofia imeni* [Philosophy of a name]. Moscow: Direkt-Media [in Russian].

6. Drotianko, L. H., & Sadovoi, N. I. (2007). *Kosmos kak filosofskaia i fiziko-matematicheskaia problema* [Cosmos as a philosophical and physico-mathematical problem]. *Visnyk natsionalnoho aviatyinoho universytetu, Bulletin of the National Aviation University*, 1, 16-20 [in Russian].

7. Drotianko, L. H. (2000). *Ukrainskyi kontekst filosofii kosmizmu* [The Ukrainian Context of the Cosmic Philosophy]. *Universalni vymiry ukrainskoi kultury, Universal measurements of Ukrainian culture*. Retrieved from <http://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Sci/Culturology/uvuk/Cosmos.html> [in Ukrainian].

8. Krymskyi, S. (2008). *Pid syhnaturou Sofii* [Under the signature of Sofia]. Kyiv: Kyievo-Mohylian. akad. [in Ukrainian].

9. Onoprienko, V. I. (2009). *Kosmichna spriamovanist ta tsilnist etyky, estetyky i aksiolohii kosmizmu* [Space orientation and the integrity of ethics, aesthetics and cosmic axiology]. *Svitohliad, Outlook*, 1, 6-9 [in Ukrainian].

10. Orohovska, L. A. (2013). *Rol idei kosmizmu dlia suchasnoi mediakultury* [The role of space for mediastinal]. *Visnyk natsionalnoho aviatyinoho universytetu, Bulletin of the National Aviation University*, 2, 51-55 [in Ukrainian].

11. Slastenko, E. F., & Yagodzynskii, S. N. (2015). *Formirovanie kosmicheskoi lichnosti: istoki i perspektivy* [Formation of the cosmic personality: origins and prospects]. *AVIA-2015, AVIA-2015: Proceedings of the 12th International Scientific and Technical Conference*. (pp. 38-49). Kiev: NAU [in Ukrainian].

12. Potapenko, O. I., Potapenko, Ya. O., & Kozhukhovska, L. P. (et al.). (2015). *Ukrainska lnhvokulturolohiia* [Ukrainian linguoculture]. O. I. Potapenko (Eds.). Kyiv: Milenium [in Ukrainian].

13. Florenskii, P. A. (1990). *Sobranie sochinenie* [Collected Works]. (Vols. 1-2). Moscow: Pravda [in Russian].

14. Andreeva, V., Kuklev, V., & Rovner, A. (2004). *Enciklopediia: simvol, znaki, emblemy* [Encyclopedia: symbols, signs, emblems]. Moscow: Astrel [in Russian].

15. Yagodzynskii, S. N. (2007). *Vernadskii V. I. pro naukovu dumku yak planetarne yavyshe* [Vernadsky V. on scientific thought as a planetary phenomenon]. *Visnyk natsionalnoho aviatyinoho universytetu, Bulletin of the National Aviation University*, 1, 157-162 [in Ukrainian].